

BAKONYI ISTVÁN

Tamás Menyhért: Újbóli leltár

Nap, 2023

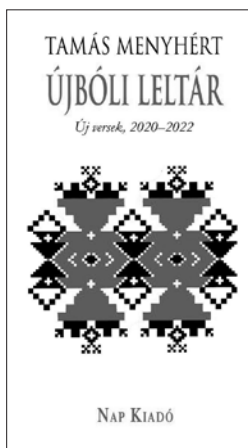

BAKONYI ISTVÁN (1952) Székesfehérvár

Annak idején az *Alkonyút* című verseskötetben Tamás Menyhért hetven verset közölt. Hetven vers, hetven esztendő. A számok akkor is, most is kiemelt jelentőségűek. S akkor is, most is igaz, hogy a teljes letisztultság líráját kaptuk és kapjuk költőnk-től. Egyben a tudatos, ünnepi szerkesztés példáit akkor is, most is. Az *Alkonyút*ban kilencsoros, az *Újbóli leltár*ban nyolcsoros versekkel, versprózákkal. Most a nyolcvan mű után van még „ráadás” is. Erről majd később.

Természetesen az ilyen könyv egyben számadás és részösszegzés is. Benne a származás adta értékekkel, a hovatarozás változatlan erejével. Ahogy remek utószavában Alföldy Jenő írja: „.... Az ő esetében nem is a múlt kódéba vesző származás, hanem az *eredet*ből fakadó önismeret esik latba...” Igen, az önelemzés és az önismeret is a fontos összetevők közé tartozik ebben a kötetben. Ugyancsak igaza van Alföldynek abban, hogy Tamás Menyhért számára az egyén és a közösség összeforrottsága éppoly látható, mint a nemzeté és Európáé. Kell ezt hangsúlyoznunk akkor, amikor egyesek ezeket a fogalmakat egymás ellen játsszák ki. Nem úgy, mint annak idején Márai Sándor (lásd 1939-es *Búcsú* című írását) vagy éppen Tamás Menyhért felfogását! Az *Újbóli leltár* egésze ezt igazolja, például abban, hogy úgy áll az egyén itt a középpontban, hogy közben mindvégig egy közösség részének tekinti magát. Ahhoz hű, és azt sosem tagadja meg. Versben és prózában egyaránt.

Ami tehát a formát illeti: a kötet-címét is adó első ciklusban nyolcvan nyolcsoros szöveg található. Tegyük hozzá, hogy „éppen”, hiszen megcsináljuk, hogy úgy lesz teljes ez a forma, hogy a végén ezt látjuk: „...kikeleti tűz, maradok a Vé- / geken” (39.). Vagy: „... Szzebbikével, a Balaton ajándéko- / zott meg”. Kétségtelenül kissé sántít az ilyesfajta megoldás, és új jelentéssel sem bír a szószaggatás. Persze ennél sokkal lényegesebb a szövegben rejlő üzenet, s ebben a tekintetben igencsak gazdag ez a kötet.

Prózába hajló líra, vagy éppen lírába hajló próza – mondhatjuk. S ez egyáltalán nem meglepő azok számára, akik ismerik Tamás Menyhért prózai és versesköteteit. Gyönyörűsége és másokkal össze nem vethető nyelve és stílusa itt is érvényesül, a korábbiaknál tömörebben és feszesebben. Magán viseli a lírai napló nyomait is, s ez természetesen összefügg azzal, hogy a legnemesebb módon alkalmiak is ezek a művek. Felelős emlékezés, személyes számvetés, korrajz. Ezek is az értékek közé tartoznak. Úgy európai és magyar, hogy az ósiséget tartja az alapnak. Szemben a múlt és fogyó idővel, számolván a megváltoztathatatlannal. Közben párbeszédet folytat az Úrral, a mindenség urával. Érzékelteti azt, hogy Isten gyakran hallgat, és a párbeszédnek megvannak a nehézségei. Ebben is a magyar lírai hagyományt folytatja, elég tán Ady híres versére gondolnunk (*A Sion hegy alatt*).

Belső utakon jut el Bukovinából Pannóniáig s a magyar fővárosig. Közben a napszakok vagy az évszakok változásait is elénk tárja. „Bevárom a délutánt, az érlelő / napszentültét – hetvenévem / óta leghittebb napszakom...” (14.). Vizualitása erős, stílusa emelkedett. Nála a hétköznap ünneppé nemesül. Másutt a hazáért és a világért felelősséget érző költő monológjaival szembesülünk – a morál jegyében. Álljon itt egy teljes szöveg, a 21.: „Őrző hit, vezérlő szópár, soha nem / éreztem ennyire szükségét, hogy kimondjam: / nincs olyan parancsolat, / mely elnémíthatna, mondom, az / utolsó szó jogán is mondom: ha / másként nem, eleink bűvópatak- / csöndjével, a magunk rejtekes / idejét is túléljük!” S ugyan nincs itt az a szó, ami Adynál oly fontos: a „mégis”, ám mindenképpen rokon a kétféle akarás, a „csak azért is!” belső parancsának megnyilvánulása. Függetlenül tértől és időtől.

Persze vannak Tamás Menyhértnek is állandó motívumai. Például a fák állandó jelenlétét említhetjük, az első kötettől (*Szövetségben a fákkal*, 1974) mindmáig. A fa itt is sokszor megjelenő fogalom és jelkép. Néhány példa: „A látszat játsz-

hat, fordulj el, takard el a / szemed, ha más nincs, a fák árnyékával...” (44.); „...szövetséget kötöttem a fákkal...” (uo.); „...én az eperfát választottam...” (29.); „...mi lesz / az ablakomra árnyaló nyírfa sorsa...” (56.). A fa méltó társa itt az embernek, a maga organizmusával, sorsával, ég felé tartásával. Az élet nélkülözhetetlen része. Növekedése, természete az emberhez mérhető. S közben – a szöveggörnyezet segítségével – beleláthatunk a költő belső műhelytitkainak világába, az alkotói folyamatba, azon belül a folytonosan jelen levő önelszámolás mozzanataiba. A „fáj, amit elmulasztottam” gondolata sem megkerülhető számára.

Megcsodálhatjuk az anyanyelv fényességét, hiszen ez is az életmű középponti értéke, miként a hűség, a magyarság, a székelység erkölcsisége hasonlóképpen. Így folytat párbeszédet a természettel, a fákkal, a mindenséggel. Ugyanakkor természetes az az aggodalom is, amely a „felzajgó világ-hasadás” (52.) miatt született meg. Ismét a felelősséget érző írástudó tollán. És vannak gyötrő kérdések, a személyes léttel, a fogyó idővel számolván. Egy idevonatkozó szép részlet: „Mi egyebet tehetnék, őrzésemül napszakot / váltok, a lassú virradatot, székely szólítással, / vilámodásra, a fény ünne-

pére váltom...” (54.). S itt a felülemelkedés mozzanata újra! Sőt! A „vilámodás” a kulcsszó a következő műben is, ahol az egész életre kiterjeszhető. (Ez a szép szó egyébként a Google szerint nem létezik...) Az sem véletlen, hogy előző könyvének hőse, Tamási Áron is megjelenik újra ebben a kötetben, és éppen a nyolcvanas ciklus végkifejletében, a befejező sorokban. Köszönetnyilvánítása után így szól: „...Ébresztő lélek volt, ébresztésében a fia / voltam. Örök terű? Fenyvesek léptét vise- / lem a vállamon” (80.). Azt hiszem, „édes” terű ez...

A *Folyam-versek* már a nyolcvan után született művek rövid gyűjteménye. Fontos tételmondata: „...akinek egyetlen irányt / rendelt az Isten, kialvó szemhatárig, / folytatnia kell!...” (II.). Ez is teher, illetve „székelyül” terű! Vagy egyfajta „eleve elrendelés”? Mindegy is; a lényeg az, hogy a költő nem teszi le a lantot a változó időben sem. Az „órszó” erejével megy tovább az úton, amíg csak lehet. A magyar költészet folytonossága jegyében, hiszen a kétszáz éves elődnek is áldoz kötetzáró művével, a *Három újraképzelt Petőfi-képpel*. A halál elől a halálba futott költő titokzatos sorsát megidézve, s a gyönyörű végszóval: „...Még aznap édig nőtt a fehéregyházi / kukoricás...”

DOBOS BARNA

Ménes Attila: Amerre járok védtelen

Jelenkor, 2022

DOBOS BARNA (1991) Budapest

A tudatfolyamregények legnagyobb leleménye a nyelvi és retorikai eszközök olyan alkalmazása, amellyel képesek elhithetni azt, hogy az elme nyelviileg feltárható. Az egyes szám első személyben megszólaló narrátor gondolatait közvetlenül megismerhetjük, a regény áttetszővé varázsolja a tudatot és a benne lejátszódó folyamatokat. S ha a szöveg egy bomlott elme feltárására vállalkozik, a jól sikerült kísérlet irodalmi remekelés ígéretével is kecsegtethet. Ménes Attila legújabb regénye egy ilyen szöveggkísérleten vezet végig olvasóit, a könyvben ugyanis majd háromszáz oldalon keresztül hallgathatjuk Attila belső monológját, aki környezetével, anyjával és a fizika törvényeivel is hadilábon áll. Miközben Ménes regénye pszichológiai pontossággal állítja olvasói elé Attilát és zavaros gondolatait, a szöveg túllép az egyszerű

mimetikus viszonyon, és a hiteles utánpótlás mellett társadalmi és morális kérdéseknek is helyet ad. A „bolond” protagonista belső monológján keresztül a szerző egy intelligens módon kivitelezett öntükröző játékot is elindít. Attila révén a periféria kerül a centrumba, a marginalizált csoportok a látótér közepébe, az olvasót ez a – látszólag – összefüggéstelenül bolyongó Vergilius vezeti végig a városi labirintusban. Ménestől eddig sem álltak távol az abszurdra és a groteszkre épülő történetek, korábbi regényei is ezt a megszólalásmódot aknálták ki (*Folyosó a Holdra* [Jelenkor, 2016]; *Műanyag szalonna. A Harmsziádák* [Jelenkor, 2019]). Jelen könyve - e tekintetben - az említett regények szerkesztésének folytatásaként olvastatja magát. A korábbi művekből ismerős budapesti kavalkád, a város irracionális és logikátlan „rendszere” tér vissza a fő-

szereplő sajátosan bomlott percepcióján keresztül.

A regény az édesanyja gondoskodására szoruló felnőtt férfi utolsó munkába állási kísérletével kezdődik, majd e kudarc után Attila fokról fokra történő leépülésének lehetünk tanúi. Ménes kihasználja a groteszkben és az abszurdban rejlő poétikai energiákat, hogy állandó mozgásban tartsa szövegét: nincs nyugvópont, ahogy Attila folyamatosan vándorol a város terei között, úgy változik a regény modalitása is. Ez a szakadatlan, monomániás séta, összekapcsolva a rögeszmés belső gondolatfutammal, Krasznahorkai hőseivel rokonítja Ménes főszereplőjét, aki bolondériáján keresztül leplezi le az olvasók előtt a többi szereplő s általánosságban a magyar társadalom abszurditását. Attiláról a fülszövegben a következőket olvashatjuk: „Rendellenes viselkedésű, a társadalom perifériáján vegetáló személy, röviden szólva – bolond. De azok közé a bolondok közé tartozik, akik sokszor okosabban az épelméjűeknél, az egyéni kényszerképzetek helyett közös kényszerképzetekben szenvedőknél.” Igaz, hogy nem kell minden esetben elfogadni a paratextus kínálta olvasatokat, a jelen esetben viszont Attila személye és állapota kapcsán e frappáns összegzést követve én is Attiláról, a bolondról fogok beszélni. Az „épelméjűek közös kényszerképzetének” eklatáns példája a regény végén a kórházi ágy körüli jelenetsor, amikor Attilát sikeres műtétje után csoportosan meglátogatják, bár inkább egy kifordított ravatalra és búcsúztatásra hasonlít az esemény:

„– Kár, hogy nincs nálunk egy szál gyertya – ez Beatrix hangja. – Szépen feldíszíthetnénk. – De nálam mindig van szentelt gyertya! – lelkesedik anyám. – Attól megkönnyebbül a lelkünk. Van valakinél öngyújtó? Mozgolódás támad körülöttem. Érzem, hogy rendezgetik, simítják rajtam a paplant, igazgatják a fejem alatt a párnát. Anyám hajol fölé. Nem lehet eltéveszteni ezt a véceillatosítószagot. Simogatja az arcom, közben föl-fölkocog, de azért uralkodik magán. – Nem kéne valamit a szemére is tenni? – na, ez Körössényiné. – Valami pénzdarabot? – Nem hiszem, hogy ez jó ötlet lenne – jegyzi meg csöndesen Sanyi. – Elhoztam a papucsát, amit annyira szeretett nálam. – De hát ez egy női papucs, rá se megy a lábára – kifogásolja a feleségem. – Nem baj, majd ide teszem az ágy alá – válaszolja a barátom. – Ebben szeretett lenni. – Szerintem szedjük szét a csokrot, és díszítsük fel a testét! – indítványozza Patrik, mire a takarómra szór-

ják a könnyű és illatos virágszálakat. Két oldalról megemelik a karomat. Az ujjaimat összefonják a mellkasomon. – Öngyújtó van valakinél? – kérdi ismét anyám. Tanácstalan hallgatás, keresgélés, szöszmötölés. Gyufa sercen. Meggyújtják a kezeim közé állított gyertyát. Elkezd az öklömre szivárogni a forró viasz. – Ez most komoly és ünnepélyes – hallom a munkaügyi hivatalnok, Körössényiné meghatott suttogását. – Így, s most énekeljünk el együtt egy

szomorú dalt – indítványozza anyám. – Az *Elindultam szép hazámból*-t javaslom – veti fel Beatrix –, azt mindenki ismeri. Bartók Béla gyűjtötte Békésgyulán, még ezerkilencszázhatban. Tanultuk az óvónőképzőben.”

A komikum az abszurd helyzetek nagyon is realista ábrázolására épül. A regény bár nyit a referenciális olvasat felé, de a narrátor korlátozott tapasztalataiból összeálló (regény)világot nem érdemes egy az egyben a mai magyar állapotoknak megfeleltetni, még ha olykor valóban csábító lenne is.

A regény szövege töredezett, Attila tudatvesztéses állapotai rendre megszakítják a narrációt. Rögtön a könyv elején megtudjuk, hogy a főhős hatvanegy éves anyja ezoterikus klubokba jár – nem titkolta – társkeresési szándékkal, a férfit felesége, az óvónőként dolgozó Beatrix egy villanszerelő miatt elhagyta, de Attila még nem tett le az asszony visszaszerzéséről. Az anya idős partnerei közül többen is feltűnnek a regényben, Attila nem zárja ki őket sem gondolataiból; mellettük megismerjük a Gólyakalifa nevű kocsmákos közönségét, akik között feltűnik a férfi állítólagos apja is. A szereplők sorát gazdagítja Oszama, az aluljáróban mobiltelefonokkal üzletelő arab férfi és munkatársa, Bódog. Kiderül, hogy Attila már korábban is igen különcként számított kortársai között, de a valósággal való kapcsolata Beatrix távozása után romlott meg látszólag visszafordíthatatlanul. A férfi személyiségének torzulásához anyja túlfűtött szexualitása is nagyban hozzájárulhatott – a szexualitás témája több szinten is visszatér a regényben. Attilának kínos pillanatokat okoznak anyja randevúi: „Anyám ilyenkor a jelenlétemben változott tizenhat éves szűzzé, de szemérmetlen szűzzé ám, és látványosan élvezte a kényeztetést. Terjedelmes mellei vad hullámmásba kezdtek a szolid dekoltázs alatt.” Nem meglepő módon egykori feleségében, majd távozta után a prostituáltak között is az anyára hasonlító nőket részesítette előnyben – Attila elfojtásainak feltárásához

nem szükséges mélyebb analitikus ismeretekkel rendelkezünk, a regény valódi tétje mégsem az ödipális komplexus irodalmi kidolgozásában keresendő.

Az anya viselkedésében az egyik legelviselhetlenebb mozzanat a főszereplő számára, hogy folyamatosan dezodoráló sprayket fúj magára, Attila nem állhatja ezt a mesterséges illatot, amelyet csak „véceillatosító-szagnak” nevez. Az ödipális komplexus a szagokkal kapcsolódik össze, s nem véletlen, hogy a főszereplő tudatvesztéses állapotait rendre egy-egy élesebb szag vezeti be. A narráció töredezettsége ugyanis abból adódik, hogy Attila időnként nem tudja felidézni, mikor és hogyan jutott oda, ahol éppen van. A jelekből, például a sáros cipőjéből tudja csak rekonstruálni, aznap éppen merre kószálhatott. Mivel az olvasók is csak a férfi fokalizációján keresztül ismerik meg a regény valóságát, nem bírunk mi sem többlettudással, Ménes a hiányokat nem tölti ki. Ez egyre nyomasztóbbá teszi a regényt, nem tudjuk, mikor lesz Attila következő tudatvesztése, vagy hogy olyankor melyik személyiség veszi át az irányítást a férfi felett. Üdvözlendő dolognak tartom, hogy Ménes nem léptetett fel egy újabb személyiséget, nem kezdett bele az esetleg egymással rivalizáló narrátori szövegek feltárába, így a szöveg jóval szikárabb tudott maradni. A kihagyásra, elhallgatásra épülő szövegszervezés révén éppen ez a hiány lesz igazán hangsúlyos, melynek a poétikai tét mellett ismeretelméleti és egzisztenciális velejárója is van: az emberi tapasztalat korlátozott mivolta, a tudat törekenysége és az egyén kiszolgáltatottsága. Így marad egy csupán részben megismerhető és belátható világ, ahol e hiányból adódó termékeny feszültség végig kitart. A regény mellékszereplői sem ecsetelik hosszan Attila tetteit, ugyanis az ilyen tudatvesztéses órákban a férfi ismerőseitől és úgy egyáltalán a várostól távol tartózkodik. Az anya, illetve a többi nő iránt érzett vonzalma/undora, valamint a szagok által kiváltott „ugrások” mellett Attila pszichózisa a gravitációtól való elemi rettegésben ölt testet („Az élet két fő ellenségével kell szembenézni. Az egyik a gravitáció, a másik a *muszáj*. Egyiket sem lehet legyőzni, sem elkerülni. Ideig-óráig meg lehet feledkezni róluk, de később újult erővel törnek az emberre”). A férfi úgy érzi, a tér bizonyos pontjain a gravitáció erősebb, máshol gyengébb, elviselhetőbb. A gravitáció egyet fog jelenteni ebben az olvasatban az anyagi valósággal, a lét materiális meghatározottságával, Attila létbevettségének megkerülhetetlen tragédiájával, amit a férfi úgy próbál ellensúlyozni, hogy olyan helyeket keres, ahol gyenge a gravitáció (ilyen lesz a MÁV-szabadterület is, ahová gyakran követhetjük

csatangolásai során), emellett nem titkolt célja, hogy anyagi valójában eltűnjön a világból, lassan láthatatlanná akar válni. Ezt intimtorna-gyakorlatokkal gondolja elérhetőnek, melyek lehetővé teszik szerinte, hogy lassan, fokról fokra váljon köddé – erre a lassú tovatűnésre, áttetszővé válásra játszik rá a könyv borítója, Szalkai Diána munkája is.

Ménes megfelelő arányban képes adagolni a groteszk humort, az abszurd helyzeteket. Attila számára a világ így koherens, nem is érti, más miért nem látja ilyen tisztán az összefüggéseket; tudja, hogy a világgal valami gond van (gravitáció, anyja kalandjai stb.), nem érzi jól magát a bőrében és a többi ember által normálisnak gondolt világban. A regény így a valóság és a normalitás relativizálása felé nyit, ahogy ugyanis Attila a többi embernek, úgy tűnnek a többiek Attila számára bolondnak, és viselkednek megmagyarázhatatlanul vagy kínosan. A regény ügyesen megy végig a folyamaton, kezdetben még nem érezzük teljesen „bolondnak” a főhőst, kicsit talán furcsa, de gondolatai és tettei (ugrásai dacára) koherensnek tűnnek. Azonban, ahogy haladunk előre a szövegben, úgy veszi el egyre inkább a valósággal való kapcsolatát. A való világból történő kivonulását Ménes a 19. század végi nagy eszmékkel hozza párhuzamba, köztük a természethez való visszatérést, a rousseau-i kivonulást egy mentálisan sérült protagonistán keresztül, iróniától sem mentesen viszi színre. Amíg Krasznahorkai Lászlónál a *Báró Wenckheim hazatér*-ben a mohák és harasztok nemzetközileg elismert kutatója tudatosan dönt úgy, hogy maga mögött hagyja a „normális” világot, addig Attila esetében a tudatosság helyébe valami ösztönös menekülési vágy lép, a lába magától viszi ki a szabadterületre. Itt „írja meg” magában monologizálva a 21. századi magyar (budapesti) ember *Waldenjét*, egy rozsdáövezet kellős közepén, melyet lassan visszahódít a természet. Attila társadalmi, szociális és térbeli szinten is marginalizálódik, énvésztes állapotai révén pedig saját testéről és tudatáról is leválik. E heterotopikus helyen, amelyről feljebb már említést tettem, a leginkább elviselhető a gravitáció, itt nem kell a társadalmi norma szabályaihoz, intézményeihez és azok képviselőihez (anyja, anyja élettársai, a munka világa, Körössényiné a munkaügyről) igazodnia, és nem kell találkoznia barátaival sem, akik Attilához képest a mindennapokban – különbségeik dacára – még egész jól helyt állnak. Itt megfedkezhet mindenről és mindenkiről – nem véletlen, hogy első „láthatatlanná válási” élménye is e helyhez kapcsolódik. A MÁV-szabadterület az ember alkotta ipari terület, amely elhanyagoltsága miatt disztópiászerű díszletként szolgál a regény e jeleneteihez.

Kivonulás a rozsdáövezetbe: a nagyvárosi ember számára ez az utolsó lehetőség – nem véletlen, hogy a szerző iróniája itt éri el a csúcspontját. A táj mint a psziché belső folyamatainak kivetülése Ménes regényében is kiemelt szereppel bír, de nem csupán Attila externalizált tudatáról van szó a MÁV-szabadterület esetében: ez a bizarr azilum ugyanis Attilához hasonlóan sérülékeny, az emberi önkénynek és a hatalomnak kiszolgáltatva arra vár, hogy vagy elfejejsék végleg, vagy valaki kisajátítsa és legigazza, ami nem is várat sokáig magára. A hatalom képviselői, a politikai és gazdasági elit kiváló befektetésként tekint a területre. Különösen jól sikerült jelenetnek gondolom azt, amikor Attila találkozik az öltönyös férfiakkal, ekkor hiszi el első alkalommal, hogy sikerült láthatatlanná válnia.

A politikai és gazdasági elit mellett Attila az aluljárók világában a magyar valóság más aspektusaival is találkozik, Oszama, a mobiltelefonos és alkalmazottja, a nagymagyar érzelmekkel bíró Bódog a vallási fanatizmus és a műveletlen sovinizmus képviselői, akik mégis következetesebb figurákként lépnek az olvasók elé, mint az öltönyös csoport tagjai. Attila szívesen tölti itt az idejét, amikor tudatánál van, beszélget velük, és együtt falatoznak a közeli Fornetti pékipari remekeiből.

Végezetül a regény összetettsége kapcsán tett kijelentésemhez szeretnék visszatérni: Ménes szövegét ugyanis egy rejtettebb, de annál jelentősebb

önreflexív réteg miatt érzem jelentős műnek. Attila nemcsak fizikailag próbál eltűnni, hanem más eszközökkel is arra törekszik, hogy a nyomasztó és fulasztó társadalmi rendből kitörjön. Először csupán elbarikádozza magát, nem engedi be anyagát a lakásába, azonban amikor végül kénytelen elmenni vele a munkaügyre, hogy újabb segélyeket járjanak ki, anyagát és a munkaügyi dolgozót (Körössényinét) saját halandzsanyelvével kergeti az örületbe. „Ha nem akarnak elengedni, értelmetlen szavakat kezdek suttogni. *Ögrömböz, pelula*, ilyesmik. Maximum ennyi.” Attila tisztában van azzal, hogy csak halandzsázik, a másik fél viszont egy zavarodott férfit lát, aki összevissza beszél. E szavak csak a *muszáj* leküzdésének újabb eszközei, egy újabb menekülési stratégia. A szavaknak nincs értelme, mégis sajátos jelölővé lépnek elő, értelmük a mindenkori értelmezőn múlik. Rögzítetlen kifejezések, a költői nyelv miniatúrjai, s ezzel egy időben görbe tükröt állítanak a nyelv ellenőrző hatalma elé – ezzel is provokálva a szimbolikus rendet. A jelentés disszeminációja az ép tudat töréseként is olvasható. A csak félvállról odavetett kijelentés („Maximum ennyi”) pedig jól összefoglalja, miért tartom Ménes regényét – az eddig felsoroltak mellett – kiemelkedő művészeti teljesítménynek, amely noha komoly dolgokról beszél, nem esik abba a hibába, hogy végig komolyan vegye magát, egyszerre mer a médiummal (a nyelvvel) és az olvasóval is bolondozni.

BAKSAI JÓZSEF, *Exsisto*, 2023, olaj, vásznon, 100x120 cm

REIGL JUDIT 100

REIGL JUDIT ÉS A
MÁSODIK PÁRIZSI ISKOLA
JUDIT REIGL AND THE
SECOND SCHOOL OF PARIS

2023. 10. 04. –
2024. 01. 28.

MŰCSARNOK | KUNSTHALLE BUDAPEST
BUDAPEST XIV., HŐSÖK TERE | WWW.MUCSARNOK.HU

SZERDA - VASÁRNAP: 10.00 - 18.00, CSÜTÖRÖK: 12.00 - 20.00, HÉTFŐ - KEDD: ZÁRVA
WEDNESDAY - SUNDAY: 10 AM - 6 PM, THURSDAY: 12 AM - 8 PM, MONDAY - TUESDAY: CLOSED

KÁLMÁN MAKLÁRY FINE ARTS
Modern & Contemporary gallery

MŰCSARNOK
KUNSTHALLE BUDAPEST
A MŰCSARNOK KUNSTHALLE BUDAPEST
A BUDAPESTI MŰVÉSZETI AKADÉMIA ÉS
A HUNGÁRIA GALÉRIÁK SZERVEZÉSÉNEK TAGJAI

MM
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

PADME
PÁRIZSI AKADÉMIA
DESIGN ÉS
MŰVÉSZETI
KÖZÖSSÉG